

Õuna- ja pirnipuude kohalike sortide kasvatamise toetus, sortide lühitutvustus

Matis Moks

www.emu.ee

Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus

Tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike taimesortide säilimine ning soodustada vanade kohalike puuvilja- ja marjasortidega uute istandike rajamist. Ehkki enamjaolt jäävad kohalikud sordid saagikuselt alla uutele kultuursortidele, on need kohanenud kohalike oludega ning kannavad mitmeid häid omadusi.

Perioodi 2023–2027 kohalikku sorti taime kasvatamise toetus

- | Viie aastane kohustus
- | Toetust makstakse puu kohta
- | Vähemalt 20 puud 5 erinevast sordist
- | Puud peavad pärineva taimeterwise registrisse kantud paljundajalt

Õunasordid

'Raeda suviõun'

Vili:

Koonuselise kujuga põhivärvus rohekaskollane mis on päikesepoolt kaetud punaste joontega. Koor on nõrgalt rasvane. Viljaliha rohekasvalge, mahlane ja magus. Kaunis meeldiva maitsega. Vili valmib augustis.

Puu:

Algul aeglase kasvuga, vana puuna suure ja ümara võraga. Talvekindel

Haigused:

Kärntõvele lehestik tugevasti vastuvõtlik, viljad nakatuvad ainult siis kui on soodne aasta.

'Suure- Jaani suveõun'

Vili:

Võrreldes Suislepaga on ta suurem punasem ja haigus kindlam Vili väga meeldiva lõhnaga. Viljaliha valge, mahlane, hapukasmagusa maitsega. Viljad varisevad väga kergesti

Puu:

Püstise kasvuga, hakkab varakult vilja kandma.

'Tallinna pirnõun'

Vili:

Viljavars on lühike ja otsast jämenev. Vili on alla keskmise suurusega, laikoonilene, põhivärvus rohekas kuni valkjaskollane, sageli suur osa viljast kaetud karmiinpunaga. Viljaliha rohekasvalge, mure, sulava magusa pirnimaitsega, Valminult muutub vili klaasjaks ning jahuseks. Erih Mäe järgi esineb palju erinevaid vorme.

Puu:

Tugeva püstise kasvuga. Hakkab hilja kandma ning on väikese saagiga. Talvekindlus on harilikult hea.

Haigused:

Viljade kärntõve kindlus hea, lehtedel väga hea. Niisketel muldadel haigestub kergesti viljapuu tüvevähki.

'Aia Ilu'

Vili:

Suur kuni väga suur, ümmargune, ebaühtlase kujuga (kantidega). Põhivärvus rohekaskollane või kollane, päikesepoolisel küljel õrn puna. Viljaliha keskmise tihedusega, magushapu. Vili sobib kompoti ja veini valmistamiseks, samuti kuivatamiseks. Mahla tegemiseks jääb vili liiga hapu. Vili valmib septembris ja säilib novembrini

Puu:

Keskmise kasvutugevusega, moodustab ümara võra. Täiesti külmakindel.

Haigused:

Suhteliselt haiguskindel, vihmasel aastal võib nakatuda kärntõppe.

'Krameri tuviõun'

Vili:

Viljavars on lühike. Vili keskmise suurusega, piklik kooniline, selgete kantidega. Viljaliha kallakasvalge, mahlane, magushapu maitsega. Vili saab tarbimisküpsuse oktoobris ja säilib detsembrini.

Puu:

Keskmise kasvuga, ümara võraga. Hakkab vara vilja kandma, saagikas, kaldub perioodilisele viljakandvusele.

Haigused:

Hea haiguskindlusega.

'Maimu'

Vili:

Keskmise suurusega kuni suur, munaja või laikoonilise kujuga. Põhivärvus on roheline, millel kattevärvusena esineb punane triibuline puna. Viljaliha rohekasvalge keskmise tihedusega hapukasmagus. Kahjuks maitse sõltub väga palju aastastast. Viljad saavad tarbimisküpseks oktoobris säilivad detsembrini.

Puu:

Keskmise kasvutugevusega, hakkab varakult vilja kandma ja peaaegu iga aastaselt. Talvekindlus on keskmine.

Haigused:

Nii lehtede kui viljade vastupidavus kärntõvele on väga hea.

'Pärnu tuviõun'

Vili:

Viljavars keskmise pikkusega. Vili keskmise suurusega kuni suur, koonilise kujuga. Põhivärvus kollane, kattevärvusena võib esineda päikese poolsel küljel nõrka puna. Vili on katsumisel rasvane. Viljaliha valkjas, magushapu maitsega. Viljad valmivad septembri lõpus ja säilivad novembrini.

Puu:

Tugeva kasvuline, hakkab vilja kandma varakult. Kaldub perioodilisele viljakandvusele, pikaajaline saagikus jääb aga enamikele sortidele alla. Talvekindlus hea

Haigused:

Vastuvõtlik kärntõvele, samuti kahjustab koorepõletik ja tüvevähk.

'Vahur'

Vili:

Keskmise suurusega, lameümmargune või ümar, märgatavate kantidega. Põhivärvus on rohekaskollane, kattevärvus puudub. Viljaliha keskmise tihedusega, hapukasmagusa maitsega, mis võib sõltuda ilmatikutingimustest. Tarbimisküpsus saabub septembri lõpus ning viljad säilivad novembri kuuni.

Puu:

Keskmise kasvutugevusega, varaviljakas. Üks saagikamaid sorte puu kohta. Talvekindlus on hea

Haigused:

Lehtede kui viljade vastupidavus on hea kärntõvele.

'Vambola'

Vili:

Viljavars on lühike, Vilja suurus keskmine kuni suur. Põhivärvus on valkjaskollane, kattevärvus puudub. Viljaliha keskmise tihedusega kollakasvalge hapukasmagusa maitsega. Tarbimisküpsus saabub septembri lõpus oktoobri alguses ning vili säilib novembri kuuni.

Puu:

Tugeva kasvuga, laia võraga. Hakkab varakult vilja kandma ning on hea saagikusega. Kaldub perioodilisele viljakandvusele. Hea talvekindlusega.

Haigused:

Lehed kahjustuvad kärntõppe keskmiselt viljadel on hea vastupidavus.

'Veiniõun'

Vili:

Keskmise suurusega kuni suur, munajas üleni punane. Viljaliha punane mahlane, magushapu natuke koovitava maitsega. Vili säilib novembrini.

Puu:

Keskmise kasvuga, laiuva võraga, keskmise saagikandealgusega. Saagikus on hea.

Haigused:

Rahuldava kärntõvele vastupidavusega.

'Eva kuld'

Vili:

Viljavars keskmise pikkusega. Vili lameümmargune, keskmise suurusega. Põhivärvus valkjaskollane, katevärvus on triibuline puna. Viljaliha kollakasvalge, keskmise mahlasusega, hapukasmagusa maitsega. Vili valmib oktoobris ja säilib veebruarini.

Puu:

Tugeva kasvuga, laiuva ümmarguse võraga. Talvekindel.

Haigused:

Vastupidav erinevatele haigustele

Karksi renett

Vili:

Viljavars keskmise pikkusega. Vili keskmise suurusega. Lameümmargune, nõrkade ribidega (eriti suurematel viljadel). Põhivärvus rohekas kollane, päikese poolset küljes väheldase ulatusega punane kattevärvus. Viljaliha kollakasvalge, peeneteraline, hapukasmagusa maitsega. Tarbimisküpsuse saavutab detsembris ning säilib kuni juunini.

Puu:

Keskmise või tugeva kasvuga, tiheda võraga. Saagikus keskmine, talvekindlus hea.

Haigused:

Haigustele üsna vastupidav.

'Karlapäril'

Vili:

Keskmise suurusega, Ümmarguse või lameümmarguse kujuga. Põhivärvus on helekollane mis on kaetud punase triibulise kattevärvusega. Viljaliha keskmise tugevusega, magushapu maitsega. Vili säilib kuni jaanuarini.

Puu:

Tugeva kasvu ja tiheda võraga. Perioodilise viljakandvusega. Väga hea talvekindlusega.

'Meelis'

Vili:

Suur, laiümmargune, Põhivärvus on rohekaskollane millel üle poole viljast on kaetud ühtlase ning joonelise punase kattevärvusega. Viljaliha on rohekasvalge, keskmise tihedusega, magushapu. Tarbimisküpsus saabub oktoobris ning viljad võivad säilida märtsini.

Puu:

Laiuva võra ja habraste okstega. Viljakandealgus varajane ning on stabiilse saagikusega. Talvekindlus on rahuldav.

Haigused:

Vastuvõtlik kärntõvele. Tüvepõletikule vastupidav.

'Paide taliõun'

Vili:

Viljavars on pikk ja peenike. Vili väike, põhivärvus rohekaskollane, kaetud suures ulatuses joonelise punaga. Viljaliha tihe, kollakasvalge, magushapu. Koristada tuleb mõningatel aastatel juba üsna vara, septembri alguses, tarbimisküpsuse saavutab novembris ning võib säilida kuni juuni kuuni.

Puu:

Tugeva kasvuga, tiheda ümara võraga. Viljakandus on hiline, saagikus jääb väikeseks.

Haigused:

Sootsatel aastatel nakatub kärntõppe, Viljapuu tüvevähile on hea vastupidavusega.

'Põltsamaa taliõun'

Vili:

Õun on keskmise suurusega, ümmarguse kujuga, millel on laiad sujuvad kandid- ebakorrapärased kujuga. Põhivärvus rohekaskollane millel päikesepoolsel küljel võib esineda laiguline puna. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, hapukasmagusa maitsega. Tarbimisküpsus saabub oktoobris ning viljad säilivad veebruarini.

Puu:

Tugeva kasvuga, ümara võraga. Nooremas eas väikese saagikusega, vanemana saagikas. Ei kaldu perioodilisele viljakandvusele.

Haigused:

Kärntõvele vastupiavus rahuldav kuni hea. Tüvepõletikule ja tüvevähile hea.

'Talipirnõun'

Vili:

Viljavars on keskmise pikkusega. Vili on väikse kuni keskmise suurusega. Tõmpkooniline, põhivärvus on kollakasroheline, mis on kaetud ühtlase pruunikaspunase kattevärvusega. Viljaliha rohekasvalge, keskmise tihedusega, hapukasmagus. Mõnes kasvukohas võib olla ka magus. Tarbimisküpsuse saavad oktoobris ning säilivad veebruarini.

Puu:

Tugeva kasvuga. Keskmisest nõrgema talvekindlusega.

Haigused:

Lehed nakatuvad kärntõppe nõrgalt, viljad keskmiselt.

Pirnisordid

'Eesti pirn'

Vili:

Keskmise suurusega tüüpilise pirni kujuga. Põhivärvus on helekollane millel päikese poolset küljel on punane kattevärvus. Viljaliha on sulav, kivisrakkudeta, valge, hapukasmagusa maitsega. Pirn saab valmis oktoobris ja säilib novembrini.

Puu:

Tugeva kasvuga püramidaalse võraga.

Järve'

Vili:

Suur, tüüpilise pirni kujuga. Pruunikasroheline põhivärvusega, kattevärvus viljal on karmiinpunane. Viljaliha valge, väheldaste kivisrakkudega, magusa maitsega. Pirnid saavad küpseks septembris ning küpsevad kiiresti üle.

Puu:

Puu on tugeva kasvuga ning asteldega. Hea talvekindlusega.

Haigused:

Hea haiguskindlusega.

'Kägi bergamott'

Vili:

Vili on väike, ümmargune- iseloomuliku bergamoti kujuga, Rohekaskollase põhivärvusega millel võivad esineda üksikud tumepunased triibud. Viljalihe tihe, mahlane, magus. Vili valmib septembri esimesel poolel.

Puu:

Tugeva kasvuga, püramidaalne, puu latv vajub allapoole.

Haigused:

Hea vastupidavusega.

'Saaremaa punane'

Vili:

Väheldane, tömpkoonilise kujuga. Põhivärvus pruunikasroheline, kaetud pruunika punaga üle vilja. Viljaliha on roosakas, hapukasmagusa maitsega, kivisrakke on üsna palju. Viljad valmivad juba augusti alguses.

Puu:

Noorena tugeva kasvuga, hiljem laiuvama võraga. Hea talvekindlusega.

Haigused:

Haiguskindlus rahuldav.

'Tartu pirn'

Vili:

Keskmise suurusega, rohekaskollased ja päikesepoolne külg on õrnalt karmiinpunane. Viljaliha valge. Valmivad septembris-oktoobris

Puu:

Haigused:

'Tervishoiunõunik'

Vili:

Keskmise suurusega, tüüpilise pirni kujuga. Põhivärvus rohekaskollane, päikese poolset küljel kaetud triibulise punaga. Viljaliha kollakasvalge, mahlane, magus. Vili valmib augustis ning säilib lühikest aega.

Puu:

Tugeva kasvuga püramidaalse võraga, vanemas eas natuke laiavam. Rahuldava talvekindlusega.

Haigused:

Vastuvõtlik pirnipuu kärntõvele.

Tänu